

Daniel Kitabı - İyirmi Birinci Nömrə

Ölçü daxilində

Jeff Pippenger

2023-12-16

Biz Yeşaya kitabının iyirmi yeddinci fəslini nəzərdən keçiririk, çünki bu fəsil Yeşayanın sonrakı fəsilləri üçün konteksti müəyyən edir. Həmin sonrakı fəsillər son yağışı düzgün bibliya metodologiyası kimi müəyyənləşdirir. Bu metodologiya tanınıb tətbiq edildikdə, qəbul edildiyi təqdirdə ona müvafiq bir təcrübə doğuran peyğəmbərlik xəbərini aşkara çıxarır.

2001-ci il sentyabrın 11-də Allahın əvvəlki əhd xalqına, yəni Yeddinci Gün Adventist xalqına oxunmalı olan nəğmə bundan ibarətdir ki, onlar Allahın xalqı olaraq kənardan ötürülürlər; çünki onlar Allahın Öz üzüm bağının verməsi üçün nəzərdə tutduğu meyvələri hasilə gətirməmişlər. Bu nəğmə, Allahın əkdüyü üzüm bağı ilə təmsil olunan əhd münasibəti və həmçinin onların 1863-cü ildə büdrəmə daşı olan Daşı rədd etmələri əsasında qurulmalı idi. Onlar 1856-cı ildə Laodikiya olmuşdular və yeddi il, yaxud “yeddi vaxt”, yaxud iki min beş yüz iyirmi gün ərzində Allah daxil olmağa istədi, lakin onlar 1863-cü ildə qapını Onun üzünə bağladılar.

2001-ci il sentyabrın 11-dən etibarən, bazar qanunu zamanı Onun ağzından tamamilə qusulub atılmalarından əvvəl, onlar dəstələr halında bağlanırlar. 2001-ci il sentyabrın 11-dən bəri Adventizmə oxunmalı olan xəbər Laodikiya xəbəridir; bu, üzüm bağının xəbəridir və “görməkdən” və qiymətli daşı “dadmaqdan” imtina edən hər kəsi əzən büdrəmə daşını özündə ehtiva edir. Yeşayanın parçasında Laodikiyalılara verilən vəd budur ki, bu son xəbərdarlığı qəbul etməyi seçən hər bir Adventist hələ də Məsihin “qüdrətindən yapışmağa” vaxt tapır ki, onlar Məsihlə “barışsınlar”, çünki Məsih hələ də onlarla “barışmağa” razıdır. Lakin gecə yarısındakı fəryad zamanı, tezliklə gələcək bazar qanunundan dərhal əvvəl, həmin fürsət əbədi olaraq bitir.

11 sentyabr 2001-ci ildə başlayan zaman dövründə Allah vəd etdi ki, “əvvəllər bir xalq olmayanları”, “quru torpaqdan çıxan bir kök”ü “kök saldıracaq”, “çiçəkləndirib tumurcuqlandıracaq və yer üzünün simasını bəhrə ilə dolduracaq.” Yesseyin kökünü çiçəkləndirib tumurcuqlandıran səbəb son yağışdır, çünki çiçəklənib tumurcuqlanmalı olan kök peyğəmbərlik etibarilə qaldırılan bayraq olmağa təyin edilmişdir, və o bayraq Yesseyin köküdür.

Və o gün Yesseyin kökü olacaq; o, xalqlar üçün bir bayraq kimi duracaq; millətlər ona üz tutacaq; və onun rahatlığı izzətli olacaq. Yeşaya 11:10.

Son yağış, Yesseyin kökünü 11 sentyabr 2001-ci ildən etibarən çiçəkləndirib tumurcuqlatdı və tezliklə gələcək bazar günü qanunu zamanı həmin kök bütün yeri bəhrə ilə dolduracaq. Yeşaya kitabının iyirmi yeddinci fəslindəki bazar günü qanunu, Daniel kitabının birinci–üçüncü fəsillərində də təsvir olunan mərhələli tarixdir. Son yağış, üçüncü Vayın İslamının sərbəst buraxılması və dərhal cilovlanması ilə 11 sentyabr 2001-ci ildə millətlər qəzəbləndiyi zaman səpələnməyə başladı.

“Burada xatırlanan ‘o məşəqqət vaxtının başlanğıcı’ bələlərin tökülməyə başlayacağı vaxta deyil, onların tökülməsindən az əvvəlki qısa bir dövrə, Məsih hələ məbəddə olarkən olan vaxta aiddir. Həmin vaxt, xilas işi sona çatmaqda ikən, yer üzərinə məşəqqət gələcək və millətlər qəzəblənəcək, lakin üçüncü mələyin işinə mane olmamaları üçün cilov altında saxlanılacaqlar. Həmin vaxt ‘son yağış’, yaxud Rəbbin hüsurundan gələn tərəvətləndirmə gələcək ki, üçüncü mələyin uca səsinə qüvvət versin və müqəddəsləri son yeddi bələnin töküləcəyi dövrdə dayanmağa hazırlasın.” Early Writings, 85.

Bu parçanıda Sister White xilasın hələ də açıq olduğu qısa bir dövrün mövcud olduğunu aydınlaşdırır. Onun müraciət etdiyi “əziyyət vaxtı”, möhlətin tamamilə bağlandığı zaman başlanan böyük əziyyət vaxtından fərqlidir. Adventizmdə bu, Michael ayağa qalxdıqda başlanan böyük əziyyət vaxtı ilə əlaqədar olaraq haqlı şəkildə “kiçik əziyyət vaxtı” adlandırılır. “Kiçik əziyyət vaxtı”, tezliklə gələcək bazar qanunu ilə milli fəlakətin başlandığı dövrü təmsil edir və möhlət bağlanana qədər davam edir.

2001-ci il sentyabrın 11-dən bazar günü qanununa qədər uzanan tarixdə Adventizmin son təmizlənməsi və hökmü son yağışın “çilənməsi” zamanı baş verən bir hadisə kimi təsvir edilir. Bu, son yağışın — eyni zamanda “tərəvətləndirmə” olanın — “çilənmə” kimi başladığı, lakin bazar günü qanununda tam tökülüşə doğru irəlilədiyi dövrdür. Üçüncü Vayının İslamının millətləri qəzəbləndirdiyi zaman başlayan həmin dövrdə son yağış yağmağa başlayır və bəziləri son yağışı tanıyıb onu qəbul edirlər, bəziləri isə son yağışı tanımırlar. Bəziləri nəyinsə baş verdiyini anlayırlar, lakin bunun nə olduğunu dərk etmirlər və ona qarşı özlərini möhkəmləndirirlər.

“Bir çoxları əvvəlki yağışı böyük ölçüdə qəbul etməkdə müvəffəq olmamışlar. Allahın beləliklə onlar üçün təmin etdiyi bütün faydaları əldə etməmişlər. Onlar gözləyirlər ki, bu çatışmazlıq sonrakı yağış vasitəsilə aradan qaldırılacaq. Lütfin ən zəngin bolluğu bəxş ediləndə, onu qəbul etmək üçün ürəklərini açmağı niyyət edirlər. Onlar dəhşətli bir səhvə yol verirlər. Allahın Öz işığını və biliyini verməklə insan qəlbində başlamış olduğu iş daim irəli getməlidir. Hər bir fərd öz şəxsi ehtiyacını dərk etməlidir. Qəlb hər cür mürdərlikdən boşaldılmalı və Ruhun məskən salması üçün təmizlənməlidir. Erkən şagirdlər Pentikost günündə Müqəddəs Ruhun tökülməsinə məhz günahı etiraf edib ondan əl çəkməklə, ciddi dua ilə və özlərini Allaha həsr etməklə hazırlaşdılar. İndi də eyni iş, yalnız daha böyük dərəcədə, görülməlidir. O zaman insan alətinə yalnız xeyir-duanı diləmək və Rəbbin onun barəsində işi kamilləşdirməsini gözləmək qalırdı. İş başlayan Allahdır və O, Öz işini başa çatdıracaq, insanı İsa Məsihdə kamil edəcəkdir. Lakin əvvəlki yağışın təmsil etdiyi lütfə qarşı heç bir etinasızlıq olmamalıdır. Yalnız malik olduqları işığa uyğun yaşayanlar daha böyük işıq alacaqlar. Əgər biz hər gün fəal məsihi fəzilətlərinin təcəssümündə irəliləmiriksə, sonrakı yağışda Müqəddəs Ruhun təzahürlərini tanımayacağıq. O, ətrafımızdakı qəlblərin hamısına yağa bilər, lakin biz onu nə ayırd edəcəyik, nə də qəbul edəcəyik.” Testimonies to Ministers, 506, 507.

İndi son yağış yağmaqdadır və onu tanıyanlar var; buna görə də onu qəbul edirlər; elə olanlar da var ki, onu tanımırlar və buna görə də onu qəbul etmirlər. Son yağış qəbul edilməsi üçün tanınmalıdır. Son yağış sadəcə tək-cə bir təcrübə deyildir; o, bir xəbərin meydana gətirdiyi təcrübədir, lakin bu xəbər yalnız onu təsbit etmək üçün doğru metodologiya tətbiq edildikdə qəbul oluna bilər. Son yağışın xəbərini təsbit edən metodologiyayı tanımadan, Daniel və Vəhy

kitablarında irəli sürülən səltənətlərin yüksəlişi və süqutunda təmsil olunan peyğəmbərlik dərslərini anlamaq, demək olar ki, qeyri-mümkündür.

Dünyaya qaldırılan bayraq, Yeşaya tərəfindən “Yesseyin kökü” olaraq müəyyən edilir; iyirmi yeddinci fəsildə isə “Yaqubdan gələnlər” “kök salarlar”. “Yesseyin kökü” olanlar orada həm də “İsrail” olaraq tanınırlar və onlar əvvəlcə çiçəklənib tumurcuqlayan, daha sonra isə dünyanı meyvə ilə dolduranlardır. Təbiətin qanunları peyğəmbərliyin qanunlarına zidd deyildir, çünki həm təbiəti, həm də peyğəmbərliyi meydana gətirən eyni Qanunvericidir. Bir bitki meyvə verməzdən əvvəl, əvvəlcə tumurcuqlarla, daha sonra isə çiçəklərlə üzə çıxan bir yuxu halından oyanmalıdır. “Yesseyin kökü” olan ruhani İsrail yağışın mərhələli bir tökülüşünü qəbul edir. Bu, bir “çilənmə” ilə başlayır və bayrağın təqdim etdiyi meyvə ilə dünya dolduğu zaman tam bir tökülüşə qədər yüksəlir.

Yeşaya iyirmi yeddinci fəsildə yağışın səpilməsinin başlanğıcı tumurcuqların “cücərdiyi” vaxt baş verən kimi təsvir olunur. Onlar ilk dəfə “cücərdiyi” zaman, yağışın “ölçü ilə” töküldüyü göstərilir. “Ölçü ilə, o cücərdiyi zaman.” 11 sentyabr 2001-ci ildə son yağışın səpilməsi “ölçü ilə” tökülməyə başladı, çünki həmin vaxt buğda ilə əlaqəli otlar, yaxud hikmətli ilə ağılsız hələ də bir-birinə qarışmış vəziyyətdə idi.

“Bütün yer üzünü Öz izzəti ilə işıqlandıran Allah Ruhunun böyük tökülüşü, Allahla birlikdə əməkdaş olmağın nə demək olduğunu təcrübədən bilən maariflənmiş bir xalqımız olmayınca gəlməyəcək. Məsihə xidmətdə tam, bütün qəlbədən həsr olunmağımız olduqda, Allah bu həqiqəti Öz Ruhunu ölçüsüz şəkildə tökməklə təsdiq edəcək; lakin kilsənin böyük hissəsi Allahla birlikdə əməkdaş olmadıqca bu baş verməyəcək. Egoizm və özünə uymaq bu qədər açıq şəkildə təzahür edərkən, əgər sözlə ifadə olunsaydı, Qabilin həmin cavabını bildirəcək bir ruh hökm sürərkən, Allah Öz Ruhunu tökə bilməz,—‘Məgər mən qardaşımın keşikçisiyəm?’ Əgər bu dövr üçün olan həqiqət, əgər hər tərəfdə sıxlaşan və hər şeyin sonunun yaxınlaşdığını şəhadət edən əlamətlər, həqiqəti bildiyini iddia edənlərin yuxuda olan qüvvələrini oyatmağa kifayət etmirsə, onda parlamış olan işığa mütənasib qaranlıq bu canların üzərinə çökəcək. Son hesablaşmanın böyük günündə onların laqeydlilikləri üçün Allaha təqdim edə biləcəkləri heç bir üzrün hətta zahiri bənzəri də yoxdur. Allah kəlamının müqəddəs həqiqətinin işığında nə üçün yaşamadıqları, yerimədikləri və işləmədikləri, və beləliklə öz davranışları, rəğbətləri və qeyrətləri vasitəsilə günahın qaraltdığı dünyaya müjdənin qüdrətinin və gerçəkliyinin təkzib edilə bilməyəcəyini nə üçün göstərmədikləri barədə irəli sürüləcək heç bir səbəb olmayacaq.”
Review and Herald, 21 iyul 1896.

Yeşaya iyirmi yeddi, quru torpaqdan kökün tumurcuqlanıb çıxması anında son yağışın tökülməsinin başlanğıc tarixini və bundan sonra yerin meyvə ilə dolmasına qədər olan bütün gedişatı göstərir. Fəsil belə bildirir: “ölçü ilə, o cücərib çıxanda, sən onunla mübahisə edəcəksən.” Son yağış “çilənmə” kimi ölçülərkən, Bacı Uayt bildirir ki, son yağış “ətrafımızdakı ürəklərin üzərinə yağır ola bilər, lakin biz onu nə ayırd edəcəyik, nə də qəbul edəcəyik.”

Bunu etməklə o, yağışın yağmasını tanıyanlarla onu tanımayanların qarışıq olduğu bir kilsəni müəyyən edir. Əvvəlki parçada o, Allah sonuncu yağışı ölçüsüz şəkildə tökdüyü zaman bunun artıq müdrik və ağılsız bakirələrin qarışığının qalmadığını göstərdiyini belə deməklə müəyyən edir:

“Məsihin xidmətinə tam, bütövürəkli təqdisə malik olduğumuz zaman, Allah bu həqiqəti Öz Ruhunun ölçüsüz tökülməsi ilə tanıyacaq; lakin kilsənin ən böyük hissəsi Allahla birlikdə çalışan işçilər olmadığı müddətcə bu, baş verməyəcək.”

Kilsənin daha böyük hissəsi, yaxud kilsənin əksəriyyəti, Matta iyirmi beşdə ağılsız bakirələr kimi təsvir olunur; çünki Müqəddəs Yazılara görə “çoxları” çağırılmış, lakin “azları” seçilmişdir. Müdriklərlə ağılsızlar, tezliklə gələcək Bazar qanunundan əvvəl baş verən gecəyarısı böhranında ilahi təqdirlə bir-birindən ayrılırlar. Bu ayrılma, daha sonra son yağışda Ruhun tam tökülüşünü qəbul edə bilən və “bir gündə doğulan millət”ə çevrilən bir xalq yaradır. Sonra Yesseyin kökü bir bayraq kimi ucaldılacaq və dünyanı bəhrə ilə dolduracaqdır.

Yeşaya iyirmi yeddi müəyyən edir ki, axırcı yağış 11 sentyabr 2001-ci ildə “ölçü ilə” tökülməyə başlayanda, “sən onunla mübahisə edəcəksən.” “Ölçü ilə, o cücərib çıxanda, sən onunla mübahisə edəcəksən.” 11 sentyabr 2001-ci il hadisəsi dünyada və kilsədə dərhal bir mübahisəyə çevrildi. Elə bu günədək — iyirmi ildən çox keçməsinə baxmayaraq — həmin hadisələri hansısa qlobalist sui-qəsdin bir forması ilə deyil, İslamın bir əməli ilə əlaqələndirməyə qarşı hələ də etirazlar vardır. Axırcı yağışın çilənməsinin gəlişi ilə əlaqədar mübahisə 11 sentyabr 2001-ci ildə başladı, lakin dünyada davam etdirilən mübahisələr Allahın peyğəmbərlik Kəlamında müəyyən edilən “mübahisə” deyildir. Mübahisə aşağıda verilən kimi öncədən deyilmiş sözlər haqqındadır.

“Bir dəfə, Nyu-York şəhərində olarkən, gecə vaxtı mənə göylərə doğru mərtəbə ardınca mərtəbə yüksələn binalara baxmaq göstərildi. Bu binaların odadavamlı olduğuna təminat verilmişdi və onlar öz sahiblərini və inşaçılarını şöhrətləndirmək üçün tikilmişdi. Bu binalar getdikcə daha da yüksəlirdi və onlarda ən bahalı materiallardan istifadə olunurdu. Bu binaların mənsub olduğu adamlar öz-özlərinə soruşmurdular: “Biz Allahı ən yaxşı necə şöhrətləndirə bilərik?” Rəbb onların düşüncələrində yox idi.

“Mən düşündüm: “Ah, kaş öz vəsaitlərini bu cür sərf edənlər öz yollarını Allahın gördüyü kimi görə biləydilər! Onlar möhtəşəm binalar ucaldırlar, lakin kainatın Hökmdarının nəzərində onların plan qurması və tədbirlər düşünməsi necə də ağılsızdır. Onlar ürəyin və zehnin bütün qüvvələri ilə Allahı necə izzətləndirə biləcəklərini araşdırmırlar. Onlar insanın birinci vəzifəsi olan bunu gözdən qaçırmışlar.”

“Bu uca binalar yüksəldikcə, sahibləri öz mənliliklərini məmnun etmək və qonşularının paxıllığını oyatmaq üçün sərf etməyə pullarının olması ilə şöhrətpərəst qürur içində sevinirdilər. Onların bu yolla sərmayə qoyduqları pulun böyük hissəsi zülm yolu ilə, yoxsulları əzməklə əldə edilmişdi. Onlar unudurdular ki, göydə hər bir ticarət əməliyyatının hesabı aparılır; hər bir ədalətsiz sövdələşmə, hər bir saxta əməl orada qeydə alınır. Elə bir zaman gəlir ki, insanlar öz fırıldaqçılıqları və həyasız təkəbbülləri ilə Rəbbin onlara keçməyə icazə verməyəcəyi bir həddə çatacaqlar və onlar Yehova-nın səbir və təhəmmülünün bir həddi olduğunu öyrənəcəklər.”

“Sonra gözlərimin önündən keçən mənzərə yangın həyəcanı idi. Adamlar uca və guya odadavamlı binalara baxıb deyirdilər: “Onlar tamamilə təhlükəsizdir.” Lakin bu binalar sanki qatrandan düzəldilmiş kimi yanıb kül oldu. Yangınsöndürmə maşınları dağıntının qarşısını almaq üçün heç nə edə bilmədi. Yangınsöndürənlər maşınları işlədə bilmirdilər.” Testimonies,

cild 9, 12, 13.

Adventist kilsəsi 11 sentyabr 2001-dən dərhal sonra bu kimi parçaları dünyadan gizlətməyə çalışdı. Bu necə Nyu-York şəhəri və yanğınsöndürən maşınların ardınca gələn yanğınları dayandıra bilmədiyi o son dərəcə hündür binalar haqqında olmaya bilərdi? Adventist kilsəsinin bir qadın peyğəmbər tərəfindən yazıldığına etiqad etdiyini bildirdiyi yazılardan belə bir parçanın, məhz belə bir yerinə yetmədən sonra, damların üstündən elan edilməməsi necə mümkün ola bilərdi?

Axırıncı yağışın səpintisinin gəlişi, peyğəmbərlikdəki “mübahisə”nin gəlişini qeyd edən hadisə olaraq, eyni zamanda Adventizmin son üsyanını da müəyyən edir; çünki məhz orada onlar qalıq üçün peyğəmbər qadın kimi qəbul etdikləri şəxsini aydın və sadə sözlərini tamamilə rədd edirlər.

“Şeytan həmişə saxtanı irəli sürür ki, insanları həqiqətdən uzaqlaşdırsın. Şeytanın ən son aldatması Allahın Ruhunun şəhadətini təsirsiz etmək olacaq. «Vəhy olmayanda xalq məhv olur» (Süleymanın məsəlləri 29:18). Şeytan Allahın qalıq xalqının həqiqi şəhadətə olan etimadını sarsıtmaq üçün müxtəlif yollarla və müxtəlif vasitələr vasitəsilə məharətlə fəaliyyət göstərəcək.

“Şəhadətlərə qarşı şeytani bir nifrət alovlandırılacaq. Şeytanın fəaliyyəti, onlara dair kilsələrin imanını sarsıtmaq olacaq; bunun səbəbi budur: əgər Allahın Ruhunun xəbərdarlıqlarına, tənbəhlərinə və nəsihətlərinə qulaq asılırsa, Şeytan öz aldadıqlarını yeritmək və canları öz xülyaları ilə bağlamaq üçün bu qədər aydın bir yol tapa bilməz.” Selected Messages, kitab 1, 48.

Həm buğdanın, həm də alaq otlarının peyğəmbərlik üzrə bağlanması 11 sentyabr 2001-ci ildə, 1863-cü ildə Mükəddəs Kitabla qarşı başlanmış tədrici üsyanın yekununu göstərən Peyğəmbərlik Ruhuna qarşı üsyanla başladı.

“Biz bir xalq olaraq yer üzündəki hər bir başqa xalqdan əvvəl həqiqətə malik olduğumuzu etiraf edirik. O halda həyatımız və xasiyyətimiz belə bir imanla ahəng içində olmalıdır. Salehlərin qiymətli taxıl kimi dəstələrə bağlanaraq səmavi anbara yığılacağı, pislərin isə alaq otları kimi son böyük günün odları üçün toplanacağı gün artıq lap yaxınımızdadır. Lakin buğda ilə alaq otları ‘biçinə qədər birlikdə böyüyür.’” Testimonies, 5-ci cild, 100.

Adventizm bu binalar dağıldığı zaman Vəhy on səkkizinci fəsil, birinci ayədən üçüncü ayəyədək olan sözlərin yerinə yetiriləcəyini birbaşa bildirən aşağıdakı parçanı necə nəzərdən qaçıra bilərdi?

“İndi mənim Nyu-Yorkun gelgit dalğası ilə süpürülüb aparılacağını bəyan etdiyim barədə söz yayılır? Mən bunu heç vaxt deməmişəm. Mən demişəm ki, orada mərtəbə-mərtəbə ucalan böyük binalara baxarkən, ‘Rəbb yeri dəhşətli sürətdə sarsıtmaq üçün qalxdığı zaman necə dəhşətli mənzərələr baş verəcək! O zaman Vəhy 18:1–3 ayələrinin sözləri yerinə yetəcək.’ Vəhy kitabının on səkkizinci fəslinin bütövlükdə hamısı yer üzünə gəlməkdə olan şeylər barədə bir xəbərdarlıqdır. Lakin Nyu-Yorkun başına xüsusən nələrin gələcəyi ilə bağlı mənə verilmiş xüsusi bir nur yoxdur; yalnız bunu bilirəm ki, bir gün oradakı böyük binalar Allahın qüdrətinin döndərib alt-üst etməsi ilə yerə yığılacaq. Mənə verilmiş nurdan bilirəm ki, dünyada məhvetmə var. Rəbbdən gələn bir söz, Onun qüdrətli gücünün bir toxunuşu, və bu nəhəng tikililər uçacaq. Elə səhnələr baş verəcək ki, onların dəhşətini təsəvvür belə edə bilmərik.”

Review and Herald, 5 iyul 1906.

Burada nəzərdən keçirdiyimiz məsələ bu mətn parçalarının 11 sentyabr 2001-ci ildə yerinə yetib-yetməməsi deyil, çünki onlar qəti surətdə yerinə yetmişdir; əksinə, müraciət etməyə çalışdığımız məsələ həmin vaxt başlanacaq olan “mübahisə”dir. Mübahisə düzgün və ya yanlış metodologiya üzərində idi. Adventist kilsəsi William Millerin peyğəmbərlik yozumunun on dörd qaydasını rədd etməyə 1863-cü ildə başladı və indi elə bir həddə çatmışdır ki, Adventist ilahiyyatçıları tərəfindən yazılmış, mürtəd Protestantlığın və Roma Katolisizminin ilahiyyatçıları tərəfindən dəfələrlə təqdir olunmayan bir biblical tədqiqat kitabını satın almaq mümkün deyil. 1863-cü ildən 2001-ci ilə qədər və bu gün də, ilkin olaraq William Millerin peyğəmbərlik yozumu qaydaları ilə təmsil olunan metodologiya kənara qoyulmuş, onun yerinə Roma Katolisizminin və mürtəd Protestantlığın metodologiyası qəbul edilmişdir. Vəhy kitabının on səkkizinci fəslinin birinci ildən üçüncü ayələrinə qədər olan hissəsi yerinə yetdiyi zaman başlayan peyğəmbərlik “mübahisəsi” həqiqi və ya yalan metodologiya üzərində idi.

Yeşayanın iyirmi yeddinci fəslindəki “mübahisə”yə dair mülahizəmizi növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

“Xristianlığın nədən ibarət olduğunu, həqiqətin nə olduğunu, qəbul etmiş olduğumuz imanın nə olduğunu, Müqəddəs Kitabın qaydalarının nə olduğunu — bizə ən ali hakimiyyətdən verilmiş qaydaların nə olduğunu — özümüz bilməliyik.” The 1888 Materials, 403.